

IV. Franța – portrețiștii francezi:
Antoine Watteau, François
Boucher, Jean-Baptiste Simeon
Chardin, Jean-Honoré Fragonard,
Hubert Robert

Lect. Univ. Dr. Cristina GELAN-OLARU

- **Jean-Antoine Watteau** (1684–1721)
 - a jucat un rol fundamental în înnoirea picturii franceze și a devenit creatorul unui nou gen, numit „**serbări galante**”, popular în arta *rococo*
 - picturile lui creează o atmosferă ireală, înfățișând o fericire intangibilă
 - melancolia și sentimentul efemerității subminează întotdeauna scenele aparent idilice
 - curtea regală și teatrul erau teme predilecte ale artistului
 - prin tehnica utilizată și preferința pentru culorile vii, artistul aduce un omagiu lui Rubens
 - stilul elegant și sensibilitatea lirică îi aparțin în întregime

IV. FRANȚA - PORTEȚIȘTII FRANCEZI. Jean-Antoine Watteau

- *Perspectiva*, 1715, ulei pe pânză, 46,7 x 55,3 cm, Museum of Fine Arts, Boston

- ***Perspectiva***, 1715, ulei pe pânză, 46,7 x 55,3 cm, Museum of Fine Arts, Boston,
 - lucrarea a fost realizată pentru prietenul său Pierre Crozat
 - oferă o vedere din parcul Pierre Crozat
 - Watteau a dezvoltat și a făcut celebru un tip de pictură a petrecerii elegante, numită *fête galante*, în care doamnele și domnii conversează, cochetează și cântă muzică în decoruri idilice, în aer liber
 - în depărtare este reprezentat Chateau de Montmorency, de lângă Paris, casa prietenului și patronului său, colecționarul de artă și finanțatorul Pierre Crozat
 - descrie o lume fantezistă, de vis, care evocă teatrul – fundalul copacilor falnici și grupări grațioase de figuri în rochii de modă veche
 - natura monumentală este alcătuită din copaci ireali, care par să iasă în afara pânzei
 - atitudinea personajelor și modul lor de prezentare dictează impresia generală pe care o trezește opera, denotă o forță de expresie rar întâlnită

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Antoine Watteau

- *Diana la baie*, 1715, ulei pe pânză, 80,0 x 101,0 cm, Muzeul Luvru, Paris

- *Diana la baie*, 1715, ulei pe pânză, 80,0 x 101,0 cm, Muzeul Luvru, Paris
- aristul s-a inspirat dintr-un desen al lui Louis de Boullogne (1654-1733), conferind zeiței înfățișarea unei persoane aparținând epocii contemporane artistului
- atmosfera erotică a lucrării vine în contrast cu reprezentarea tradițională a Dianei și prevestește picturile lui Renoir

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Antoine Watteau

- *Îmbarcarea spre Citera*, 1717, ulei pe pânză, 1,29 m x 1,94 m, Muzeul Luvru, Paris

- *Îmbarcarea spre Citera, 1717*, ulei pe pânză, 1,29 m x 1,94 m, Muzeul Luvru, Paris
- reprezintă o sărbătoare sau o petrecere amoroasă de care se bucură aristocrația Franței după moartea lui Ludovic al XIV-lea, care este în general văzută ca o perioadă de plăcere și pace, după ultimii ani sumbri ai domniei precedente
- este reprezentată insula Afroditei, tărâmul idilic al iubirii, distracțiilor și plăcerilor
- prezintă o scenă deschisă, ca un evantai, al cărei ritm cromatic este dictat de folosirea unor suprafețe intense de culoare, care atrag atenția privitorului
- lucrarea celebrează dragostea (perechi de îndrăgostiți; mulți cupidoni zboară în jurul cuplurilor; la poalele dealului, mai multe cupluri fericite se pregătesc să se îmbarce în barca de aur din stânga)
- cu pensulele sale ușoare și firave, peisajul cețos din fundal nu oferă niciun indiciu despre anotimp sau dacă este zori sau amurg

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Antoine Watteau

- *Propunere jenantă*, 1715–1716, ulei pe pânză, 65 cm × 84,5 cm, Muzeul Ermitaj, Sankt Petersburg

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Antoine Watteau

• *Plăcerile balului*, 1717, ulei pe pânză, 52,5 x 65,2 cm, Dulwich Picture Gallery, Londra

- *Plăcerile balului*, 1717, ulei pe pânză, 52,5 x 65,2 cm, Dulwich Picture Gallery, Londra
 - denotă frumusețe și eleganță
 - societatea aleasă, împărțită în grupuri, are ocupații inutile și insignifiante, dar, evident, extraordinar de plăcute
 - culorile delicate ale veșmintelor dau iluzia unei atmosfere de vis și subliniază dimensiunea atemporală a scenei reprezentate: iubirea și jocurile dezinvolve sunt nemuritoare

- **Jean-Antoine Watteau,**
Sfânta familie, 1717–1719,
ulei pe pânză, 129 cm × 97,2 cm.
Muzeul Ermitaj,
Sankt Petersburg

- *Sfânta familie, 1717–1719*, ulei pe pânză, 129 cm × 97,2 cm, Muzeul Ermitaj, Sankt Petersburg
- este una dintre puținele opere cu tematică religioasă din creația lui Watteau
- reflectă influența lui Antoon van Dyck
- deși lasă impresia unei schițe, lucrarea are o schemă compozițională foarte sugestivă: personajele sunt dispuse în formă de triunghi cu vârful la capul lui Iosif, în timp ce în centrul triunghiului se află Pruncul Iisus

- **Jean-Antoine Watteau,**
Arlechinul Pierrot, 1718–1719,
ulei pe pânză, 185 x 150 cm,
Muzeul Luvru, Paris

- ***Arlechinul Pierrot*, 1718–1719**, ulei pe pânză, 185 x 150 cm, **Muzeul Luvru, Paris**
- Watteau a devenit pentru prima dată fascinat de teatru, balet și operă în timpul pregătirii sale timpurii, la Paris, cu Claude Gillot, scenograf, ilustrator și fan al *commedia dell'arte*
- tensiunile dintre realitate și iluzie, psihologie și artificiu, pe care le-a trăit Watteau ca parte a publicului, s-au impregnat din ce în ce mai mult stilul și imaginația sa, iar subiectele sale teatrale, care păstrează întotdeauna un ușor sentiment de melancolie sau dorință, au inspirat lucrări similare ale altor pictori rococo
- nu este clar de ce și pentru cine Watteau a pictat lucrarea – unele teorii susțin că a fost realizată pentru o cafenea sau un târg sau că a fost comandată de un patron care pur și simplu iubea *commedia dell'arte*

- ***Arlechinul Pierrot*, 1718–1719, 185 x 150 cm, Muzeul Louvre, Paris**
- interzisă temporar, la sfârșitul secolului al VII-lea, de Madame de Maintenon, a doua soție a lui Ludovic al XIV-lea, după moartea regelui în 1715, *commedia dell'arte* s-a bucurat de o renaștere
- spre deosebire de drama clasică, jucătorii nu aveau text stabilit; în schimb, performanța lor depindea de implicarea publicului, iar actorii au permis ca intriga să se schimbe și să evolueze în funcție de ceea ce atrăgea un anumit public

- ***Arlechinul Pierrot*, 1718–1719, 185 x 150 cm, Muzeul Louvre, Paris**
 - Pierrot, clovnul perpetuu ghinionist îndrăgostit și o figură de serie în teatrul italian *comedia dell'arte* (omologul său din Comédie Française este Gilles), are o dimensiune aproape naturală, înveșmântat fiind într-un costum de satin alb strălucitor
 - expresia lui melancolică și prezența sa monumentală, văzute ușor de jos, sunt complet frontale, sugerând că figura ar fi putut fi pictată după model, mai degrabă decât din imaginația artistului
 - la picioarele lui Pierrot, în mijloc, sunt patru personaje din lumea teatrului (Doctorul pe măgarul său, îndrăgostiții Leandro și Isabella și Căpitanul), reprezentați stând în spatele scenei
 - decorul este în mod deliberat teatral și mult mai îndepărtat de realitate decât peisajele idilice obișnuite ale artistului
 - câțiva chiparoși și pini încadrează figurile și fac aluzie la un cadru mediteranean
 - în extrema dreaptă, un bust sculptat oarecum sinistru (poate Pan sau un satir) îl privește pe Pierrot – o posibilă referire la eșecurile sale romantice

- **François Boucher (1703–1770)**
 - portretist remarcabil, renumit pentru picturile sale idilice și senzuale, cu tematică bucolică sau alegorică
 - opera lui reprezintă o reflectare fidelă a vieții de curte din Franța, din timpul domniei regelui Ludovic al XV-lea
 - exprimă gusturile societății, atmosfera și stilul de viață al unei epoci dominate de hedonism și erotism
 - creator de scene pastorale
 - a realizat un număr mare de peisaje, scene de viață, portrete și lucrări cu tematică mitologică, a proiectat tapiserii, decoruri de teatre și figurine de porțelan
 - a lucrat pentru regele Ludovic al XV-lea, pentru metresa acestuia, marchiza de Pompadour, pentru manufacturile regale, pentru curțile regale ale altor țări, pentru colecționari particulari

IV. FRANȚA - PORTEȚIȘTII FRANCEZI. François Boucher

- *Rinaldo și Armida*, 1734, ulei pe pânză, 135 x 170 cm, Muzeul Luvru, Paris

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. François Boucher

- *Triumful lui Venus*, 1740, ulei pe pânză, 130 cm × 162 cm, Nationalmuseum Stockholm

- **François Boucher,**
Marchiza de Pompadour,
1756, ulei pe pânză,
201 x 157 cm,
Alte Pinakothek, München

IV. FRANȚA - PORȚRETIȘTII FRANCEZI. François Boucher

- *Podul*, 1751, ulei pe pânză, 67 x 85 cm, Muzeul Luvru, Paris

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. François Boucher

- *Pescarul galant*, 1759, ulei pe pânză, 49,5 x 64,7 cm, Kunsthalle Hamburg

- **Jean (Baptiste) Siméon Chardin** (1699–1779)
 - a activat în Franța, în epoca *rococo*, însă opera lui se caracterizează prin simplitate și realism subtil, care va iniția un curent burghez în pictura franceză
 - este în special cunoscut ca maestru al naturilor moarte, al scenelor de viață și al portretelor
 - stilul lui este atât de personal, încât nu poate fi asociat unei anumite perioade strict delimitate
 - educația lui, sursele de inspirație, tematica și stilul îl opun altor pictori francezi din secolul al XVIII-lea, specializați în pictura istorică (cu tematică religioasă sau mitologică) și în scene cu caracter frivol

- în naturile sale moarte artistul iese în afara convenției dominante în ceea ce privește tematica:
 - sunt lipsite de orice simboluri sau anecdotă
 - sunt un exemplu de moderație și simplitate
 - artistul renunță la pitorescul decorativ în favoarea unor motive comune
- a lucrat la restaurarea frescelor *Rossa* și *Primaticcia*, din Galeria lui Francisc I, din Palatul Fontainebleau
- a pictat „Supraporte” pentru contele Rothenbourg, ambasadorul regelui Ludovic al XV-lea din Madrid

- din anul 1771, Chardin a realizat lucrări în pastel (a folosit această tehnică deoarece vedea din ce în ce mai rău, fapt care l-a împiedicat să mai picteze în ulei)
- schimbarea tehnicii se reflectă și în schimbarea tematicii
 - > a început să picteze portrete
- după moartea lui Chardin, creația lui este dată uitării sau tratată cu indiferență
- la jumătatea secolului al XIX-lea, opera sa a fost revalorizată:
 - **Édouard Manet** a admirat stilul lui în redarea plastică a obiectelor
 - **Paul Cézanne** a abordat geometria quasistematică a compozițiilor lui
 - **Vincent Van Gogh** a preluat factura groasă și plastică a pastei
 - **Giorgio Morandi** și-a însușit tematica subtilă a naturii moarte

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Baptiste Simeon Chardin

- *Calean*, 1725–1726, ulei pe pânză, 146 x 114 cm, Muzeul Luvru, Paris

- *Calcan*, 1725–1726, ulei pe pânză, 146 x 114 cm, Muzeul Luvru, Paris
- lucrarea propune o juxtapunere a vieții (pisica) și morții (peștii, stridiile) cu obiecte de uz casnic = trecerea timpului
- în mijlocul compoziției, pata albă cu roșu ce descrie peștele spintecat reprezintă o măiestrie a utilizării luminii
- compoziția propune un efect sculptural și arhitectonic aparte
- prin construcțiile sale cromatice valorate, Chardin îl prefigiurează pe Cézanne
- aspectul geometrizant prezent în compoziție a fost remarcat de Matisse, care a realizat o copie abstract-geometrică a lucrării
- pe Soutine l-a inspirat intensitatea materiei moarte

- *Vas de aramă*, 1734

ulei pe lemn, 28,5 x 23,0 cm

Muzeul Luvru, Paris

- *Femeie curățind gulii*
sau *Bucătăreasa*, 1739,
ulei pe pânză, 37,5 x 46,2 cm,
Colecțiile de pictură de stat
bavareze, München

- *Toaleta de dimineată*, 1740, ulei pe pânză, 39 x 49 cm, Nationalmuseum, Stockholm, Suedia

- *Cutia muzicală*, 1750–1951, ulei pe pânză, 43 x 50 cm
Muzeul Luvru, Paris

- *Doamna Chardin*
(soția pictorului), 1775,
pastel, 46 x 38 cm,
Muzeul Luvru, Paris

- *Autoportret lângă șevalet*, 1779, pastel, 32,5 x 40,5 cm, Muzeul Luvru, Paris

- **Jean-Honoré Fragonard** (1732–1806)
 - a creat în toate stilurile epocii și nu poate fi perfect încadrat într-un anumit curent
 - a fost un pictor al scenelor de dragoste subtile și frivole, în genul *fêtes galantes*, abordând teme îndrăznețe, care nu dăunează totuși înțelegerii caracterului inovator al creației sale
 - a pictat portrete și a impresionat prin îndemânarea sa
 - lucrările sale cu teme istorice au uimit publicul
 - operele sale târzii au exercitat o influență certă asupra lui Pierre-Paul Prud'hon (1758–1823, unul din cei mai mari pictori ai epocii, care va păstra delicatețea stilului său *rococo*, fiind considerat precursor al simbolismului)

- *Femei la scăldat*, 1765, ulei pe pânză, 64 x 80cm, Muzeul Luvru, Paris

- *Inspirația (Autoportret)*, 1769,
ulei pe pânză, 80 x 64cm,
Muzeul Luvru, Paris

- ***Inspirația (Autoportret), 1769***, ulei pe pânză, 80 x 64cm, Muzeul Luvru, Paris
- intenția artistului a fost aceea de a descrie momentul în care un artist primește inspirație pentru un subiect; lăsând subiectul necunoscut, pictura devine însăși o sursă de inspirație, fie în sens comun, fie în sens divin
- silueta artistului descrie o formă triunghiulară, ocupând aproape întreg spațiul compoziției
- chipul artistului este luminat de inspirație (lumina se răsfrânge pe umărul său stâng, până la mâna sprijinită în colțul de jos al compoziției, apoi de-a lungul mesei, până la mâna care ține pensula)
- artistul folosește clarobscurul și un contrast puternic între lumina care îl luminează pe artist (de parcă lumina însăși ar fi inspirația divină) și întunericul umbrelor care se află în spatele lui, ceea ce oferă un accent subtil expresiei faciale și mișcării artistului
- pomeții obrazilor sunt roșii, parcă ar fi fardați, iar carnea rozalie pare caldă la atingere
- artistul poartă un costum cu volane la guler și manșete
- prin utilizarea culorii și a luminii, lucrarea denotă contemplare, eleganță și respect pentru tradițiile inspirației artistice

- *Fată citind*, 1773–1775,
ulei pe pânză, 81 cm x 65 cm,
National Gallery of Art, Washington

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Jean-Honore Fragonard

- *Portretul Doamnei de Marie-Anne-Éléonore de Grave, cca. 1770, ulei pe pânză, 81,5 × 65 cm, Muzeul Luvru, Paris*

- **Hubert Robert** (1733–1808)
 - s-a remarcat pentru picturile sale peisagistice și *capricio* (imagini semi-fictive pitorești de ruine din Italia și Franța)
 - cantitatea de lucrări realizată de artist este imensă: cca. o mie de picturi și zece mii de desene
 - a conceptualizat grădini moderne pentru mulți clienți aristocrați
 - a fost desemnat succesiv *Designer al Grădinilor Regelui*, *Păstrătorul Imaginilor Regelui* și *Păstrătorul Muzeului și Consilierului Academiei*
 - a proiectat decorațiile pentru un mic teatru în Palatul Versailles
 - Voltaire l-a selectat pentru a picta decorațiile teatrului său, la Ferney

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Vedere din parcul Méréville, 1750, ulei pe pânză, 60 x 81 cm, Nationalmuseum Suedia*

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Artistul în atelierul său*, 1763, ulei pe pânză, 37 x 46 cm, Museum Boijmans Van Beuningen, Olanda

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Ruine cu un obelisc în depărtare*,
1775, ulei pe pânză, 160 x 104 cm
Pushkin State Museum of Fine Art, Rusia

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Garda civilă, 1780,*
ulei pe pânză, 61 x 45 cm,
Muzeul Național Thyssen-Bornemisza
Madrid

- *Distrugerea unei biserici, 1787,* ulei pe pânză, 87 x 69 cm, Muzeul Pushkin, Moscova

- *Spălătorese*, 1792,
ulei pe pânză, 60,3 cm x 41,6 cm,
Muzeul de Artă, Boston

IV. FRANȚA - PORȚETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Distribuția laptelui la închisoarea Saint-Lazare, ulei pe pânză, cca. 1794, 36,8 x 30,2 cm, colecție privată*

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

- *Pictori*, 1790, ulei pe pânză, 24 x 32 cm, Muzeul Ermitaj, Saint Petersburg

- **Pictori, 1790**, ulei pe pânză, 24 x 32 cm, Muzeul Ermitaj, Petersburg
- după ce a studiat acasă bazele picturii și sculpturii, artistul a fost trimis la Roma, astfel Italia a devenit mai târziu principala inspirație pentru picturile lui
- în Italia a învățat de la maestrul italian Piranesi, care lucra atunci la Roma
- Italia, prin contrastele sale: coloane și statui vechi de secole, alături de viața de zi cu zi trăită într-un mod complet natural (comerțul stradal pe fundalul unor coloane albe istorice), l-a fascinat pe artist
- lucrarea are la bază motivul venerării artei antichității
- artiștii sunt așezați pe ruinele unor structuri arhitecturale antice și contemplă toată bogăția unei lumi maiestuoase moarte demult
- modelele pentru cei doi artiști: autorul însuși și cel mai bun mentor al său italian, Piranesi
- cerul este acoperit cu nori, iar vegetația (copacii, dealurile și iarba) încadrează scena centrală a compoziției

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANȚA

- **Hubert Robert, *Vedere de la o terasă*, 1799,**
ulei pe pânză, 288 x 139 cm,
Muzeul Național, Suedia

IV. FRANȚA - PORTRETIȘTII FRANCEZI. Hubert Robert

• *Terasa lui Marly*, ulei pe pânză, 59 x 87 cm, Hermitage Museum, Saint Petersburg

- *Oameni aproape de țărm, 1800,*
ulei pe pânză, 35 x 24 cm,
Colecție privată

